

ВУК КАРАѢИЋ
човек-народ

Ауди имају претке, савременике и ^{днв}потике. Простирање људи и њихових дела врло је значајно, али често, врло често човек не уме да живи у три слоја. Претци — наравно далеко је од тога да су претци оно што у лирској песми стоји о деду који је посадио орах у дворишту; нити се претци губе са чукундедом који, кажу, звао се Јован, четовао је, кажу, и кажу, од њега је остала она лепа грчка икона. Претке своје, понекад, кроз таму, човек види у страховитој даљини, као тмасте облике, као тешке вилице, као уста која још нису умела да се на осмех према савременику развуку, или као многе, многе тужне очи које већ имају израз, које нешто кажу место језике нама неразумљивог, и ~~не~~ чији звук не би ни могао допрети до нас из језивих даљина — иако се те даљине ипак свршавају пред нашом кућом. — Савременици, то су они без којих не можемо дахом дахнути а они истовремено да не учине исто; они са којима смо у достојном, или недостојном народном животу; они са којима ^{смо} као корални црвићи, збијени уједно, срасли ^инаистом раду истог ^аповременог смисла, и са којима ћемо заједно лећи у наслугу за ^{још}један степен у вис народа. Савременици су уједно, и зачудо, бића према којима смо, са мало изузетана, индиферентни као и према изумрлим претцима. — Потомци, то је идеал актуелне генерације, циљ актуелне генерације. Над човек умре, столицу своју, књигу своју, леп глас свој певача ~~може оставити само потомству~~ може оставити само потомству. Па ипак, и зачудо, и ту су везе лабаве чак у оквиру једне породице, понекад. Човек је зачудо немаран према својој трајности, простирање његове мисли и маште мало је. — Претци? Какви претци! Три пута смо горели у ратовима, бежали, сахрањивани где смо пали. Не знам, право рећи, ни како су ми се крштеним именом звали баба и деда. — Савременици? Нема о њима ~~мир~~ска песма: да су нам, пре народа, најближи колектив, да смо само с њима та и та генерација, да су то једини људи са којима живимо стварно као јединке и као посленици. — Потомци? Не знам каква су то господа. Нећу с њима живети. Хоћу ли бити сит и одет и заборавити да ми је бомба ^{раз}размела кућу, ако тамо неки мој праукук буде, шта знам,

блажен, или срећан или много паметнији од мене.

Генерал, који је прошао ратове, и отхранио добру децу, се-
ди међу нама, за време окупације, и мрачан је као црн облак. — Хја, тешко је било
и пре; сада, зло је превршило; а шта ће бити, ко зна. Да ми је да нисам овде, да сам
живео много пре, или да живим много касније. — Ви као онaj песник: не сада и не овде!
Уосталом, ^{не}последни сте. Како сад одједаред мислите да знате да је боље било ^у некој
давој прошлости, или да ће боље бити у некој будућности? Маштате о некој емиграци-
ји! Нећемо ни у какву емиграцију, генерале! Са својом земљом и народом, верио и ју-
начки. Ту, на штабруде земљи и народу, и ми смо земља и народ. Од савременика који
су на свом месту зависи савременост, зависи ^{ка}ко ће та савременост отићи у прошлост,
и какви ћемо ми отићи у прошлост. То је жив ламац, ^а рачуки су вечни... Будућност,
сада, заиста нико не зна каква ће бити у цифрама и сликама. Али сви се надамо, то
јест, сви судимо да ће бити боља и чистија... Рекох: чистија, а ви ме, генерале, погледа-
сте упитно: чистије ^Таразије, или цепови, или савести? А ја, по обичају сетих се ^{сва}
ре књиге, древне књиге о постању. Стоји тамо прича, вечита прича, како људи нису знали
да живе, како су се сатрли, и ~~остао~~ ^{их} остало свега осморо који треба да крену живот
бољи и чистији. Па онда књига каже класично просто и јасно: Нису били кадри да то
ураде... Сви се сећате смешног и тужног детаља: да је Ноје, који је ^{ваљда} тако ^{требао} ~~и~~
неки сличан почетак да почне, да се он, чим је стао на копно, опио, тешко пијан. — А ко-
ји ли је почетак већ на реду? — пита генерал јерко. — Хвала Богу, један од многих, и
можда један од добрих. Гледајмо у потомке, верујмо у потомке, јер ће их то обавезати и
одушевити да буду кадри да почну чисто. Ваљда ће се после ове окупације и толиких
борби наћи осморо са јаким вољама и мислима, који ће почети нов и чист почетак. —
Да, али штато мени вреди, мене тада више неће бити. — Неће ни мене, ^{половину} ни ових овде,
али то је свеједно, генерале! Биће ваша деца, ваша рођена и добра деца, и биће деца
целог народа. То су они, и то смо и ми. Без потомака у мисли и у идеалу, ми смо пот-
пуно нереални, зар ви то ^{не} осећате? — А генерал је био одличан војник, сад, ето, не
може да носи савременост, и не ^{се} осећа ^{потомке} свога народа, то јест народ сам.

Родио се ~~хоро~~ Вук Караџић, родио се ~~човек-народ~~ човек-народ. Роми човекуљак, као нека
окрњена семенка, крио је у себи клину здраву. Вук се родио са народним нагоном у
себи. ^{једина} Један човек ће претрести предачке дубине и блага положена у њих. ^{једина} Један човек
ће у савремености отворити фронт за рат који ће се водити око језика и књижевности
онако како им је народ положио темељ. ^(Вук положио темељ) ~~Ево~~ на јуриш: високо школовани и скромни
~~да~~ да се нађу у једној усавршеној и упрошћеној азбуци; у правопису који ће дати
слог очевшан, гладак, сведен ~~хас~~ на суштину гласовну и знаковну. ^{На} ~~на~~ јуриш! по запове-
сти гениалне свести: народ маџахије, и језик маџахије! — Па ће онда ^{један} један човек виде-
ти визију потомака како свеочи народа не би могле боље. „Обједините се, прости и ~~у~~
учени, ^{сада} ~~после~~ моје смрти, и завазда, кроз заједнички класични буквар свију нас, кроз пе-
сме, приче, пословице, узречине, клетве и благослове, у којима и са којима ћете живети ~~и~~
^{разговарати кроз књиге,} ~~које~~ ~~неће~~ ~~бити~~ ~~пасош~~ ~~за~~ ~~део~~ ~~културни~~ ~~свет~~. ~~На~~ ~~о~~ ~~нда~~ ~~пре~~ ~~не~~ ~~што~~
што опишем народне борбе, и свршим преписку да скупим и повежем сараднике савремене
и будуће, ево речник, ево нешто да буде по вољи учевљацима, нешто лексиколошко и фи-
лолошко. А ви, кад будете читали сухо наређане речи, ви ћете знати, тачно као ја што

етимологије, језичке теорије. А Вук исписује уметност, песму и причу, поезију и му-
 дрост, смисао живота уз милоту живота. А после, ^идемократи Вук, мудри Вук ^{је}из тога,
 просто преписивао граматику, синтаксу, правопис, речи. И помешао свој језик ^{народним}са народним
 тако, да се народни реализам у његовим текстовима не разликује од оног најбољег ^у
 доба Косовске битке, ^инити ће се разликовати од ^{најбоље}реализма потомака који сад тек за-
 резују пера. Вуков пасош важиће за сва три слоја докле народа и народног језика
 буде. Па је Вук са тим пасошем, и насупрот Доситеју, напунивши торбу код куће са
 срећеним и сарним што чека обраду — отворио други фронт, кренуо у свет, однео ^{наши}
 дивну класику, однео наш народ пред суд и очи великих судија. И победио и тамо, и
 тек тамо! Милош је остао у Остружници, а тамо су разрогачили очи крупни песници и
 језичари. Вук у Речу отвара семинар, врве језичари, скупљају се песници, долазе по
 упутства скупљачи умотворина, народних, ^иКопитар помаже Вуку са заносом и љубављу.
 Башо је тада Вук семе ^ивеликим и правим славистима Словенима и туђинцима. Ву-
 ков ~~жар~~рад за потомство и у томе ^{је}што Европа ^{и наука}~~и наука~~ данас имају два три слависта
 туђинца на бази српског језика! и са каквим знањем српског језика! и ^{какви}са каквим ра-
 оницама за оно "несрећено" што је мудри Вук заједно са срећеним понео у свет...
 После Вука ^{је}велике се почасти одредише нашем народу. Вук, човек-народ, са колективом
 у себи, одреди ^{је}послове читавим колективима у будућности... ^{после}А ^{после}доистамаке оних
 биста и портрета сатурским фесом, требало би бар ~~и~~једаред замислити Вука
 као оно вавилонско-египатско-хиндуско божанство, дакле културно божанство по дав-
 ним традицијама, замислити га како мирно седи са отклопљеном главом, а из главе му
 провирује и ^идоже се народ.

Милорад Скерлић